2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проєкту В.О.Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Бєленька, О. В. Богініч, Н. М. Богданець-Білоскаленко та ін. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.

3. Сухорукова Г. В., Дронова О. О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / за заг. ред. Г.В.Сухорукової. Київ : Слово, 2010. 373 с.

4. Чен Н. Надзвичайні вироби своїми руками. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2007. С. 168–188.

5. Шульга Л. М. Барвиста радість (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання). 2-ге вид., виправ. і допов. Запоріжжя : ЛІПС, 2012. 328 с.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СПІЛКУВАННЯ З ОДНОЛІТКАМИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Альона Кошляк, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Науковий керівник: О.В. Шикиринська, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PEER COMMUNICATION SKILLS IN OLDER PRESCHOOL CHILDREN IN A MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Alona Koshliak, master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. *У тезах окреслено педагогічні умови формування комунікативних умінь у дітей старшого дошкільного віку. Розкрито значення ігрової діяльності, емоційно безпечного середовища та педагогічної підтримки у процесі розвитку взаємодії з однолітками.*

Ключові слова: *дошкільники, спілкування, однолітки, педагогічні умови, комунікативна компетентність, гра.*

Abstract. *The paper outlines pedagogical conditions for the formation of communication skills in older preschool children. The importance of play activity, emotionally safe environment, and pedagogical support in developing peer interaction is substantiated.*

Key words: *preschoolers, communication, peers, pedagogical conditions, communicative competence, play.*

Формування вмінь спілкування з однолітками у дітей старшого дошкільного віку є важливою складовою їхнього особистісного розвитку, що безпосередньо пов'язана з організацією освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. У сучасних умовах реформування освіти та впровадження ідей Нової української школи особливої актуальності набуває творчий підхід педагога, який забезпечує не лише передачу знань, а й розвиток ключових життєвих компетентностей, зокрема комунікативної. Саме в дошкільному віці закладаються основи соціальної взаємодії, формуються навички співпраці, взаєморозуміння та конструктивного діалогу.

Згідно з положеннями Базового компонента дошкільної освіти, комунікативна компетентність розглядається як здатність дитини ефективно взаємодіяти з оточенням, адекватно виражати власні думки, почуття та наміри [1, с. 12]. У цьому контексті спілкування виступає не лише засобом обміну інформацією, а й важливим чинником

розвитку особистості. Як зазначає К. Крутій, мовленнєва та комунікативна діяльність дошкільників формується у процесі активної взаємодії з дорослими та однолітками, що забезпечує поступовий перехід від ситуативного до більш усвідомленого спілкування [2, с. 45].

У контексті напряму дослідження особливого значення набуває творчий підхід до організації освітнього середовища. Йдеться не лише про створення психологічно комфортної атмосфери, а й про використання варіативних, інноваційних форм роботи, що стимулюють ініціативу дітей у спілкуванні. За словами І. Беха, особистісно орієнтований підхід передбачає організацію такого освітнього простору, у якому дитина виступає активним суб'єктом діяльності, здатним до самовираження та взаємодії [3, с. 58]. Доповнюючи цю думку, Н. Гавриш підкреслює, що розвиток мовлення і спілкування дошкільників є ефективним за умови включення дітей у різні види творчої діяльності [4, с. 27].

Важливим чинником ефективності формування комунікативних умінь є належне науково-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, О. Шикиринська підкреслює, що якісна організація освітнього середовища передбачає використання сучасних методик, дидактичних матеріалів і технологій, які забезпечують активну взаємодію дітей між собою та з педагогом. Дослідниця зазначає, що «ефективність освітнього процесу в закладах дошкільної освіти значною мірою залежить від рівня його науково-методичного забезпечення» [8, с. 102].

Однією з найбільш ефективних форм реалізації творчого підходу є ігрова діяльність. У сюжетно-рольових іграх, театралізованих вправах, іграх-драматизаціях діти не лише відтворюють соціальні ролі, а й набувають досвіду взаємодії, навчаються домовлятися, розподіляти обов'язки, вирішувати конфліктні ситуації. Водночас гра створює природні умови для розвитку мовлення, оскільки потребує активного використання мовленнєвих засобів. Як зазначає Т. Піроженко, саме в ігровій діяльності відбувається інтеграція пізнавальної, емоційної та комунікативної сфер розвитку дитини [5, с. 66].

Творчий підхід педагога проявляється також у використанні комунікативно спрямованих методів і прийомів: створенні проблемних ситуацій, організації інтерактивних ігор, колективних творчих завдань, роботи в малих групах. Важливо, щоб такі форми діяльності спонукали дітей до висловлювання власної думки, обговорення, аргументації та слухання інших. За О. Савченко, ефективність освітнього процесу значною мірою залежить від створення ситуацій, у яких кожна дитина відчуває свою значущість та має можливість проявити активність [6, с. 34].

Окремої уваги потребує розвиток емоційної сфери дошкільників як основи ефективного спілкування. Використання елементів арттерапії, музичних і рухливих ігор, вправ на розвиток емоційного інтелекту сприяє формуванню емпатії, здатності розуміти емоційний стан інших та адекватно реагувати на нього. Як підкреслює С. Коновалець, розвиток емоційної чутливості є важливою передумовою формування міжособистісних відносин у дитячому колективі [7, с. 19].

Сучасні дослідження також акцентують увагу на структурі комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. Зокрема, М. Науменко визначає її як інтегративну якість особистості, що включає мовленнєві, соціальні та поведінкові компоненти. Авторка підкреслює, що «формування комунікативної компетентності відбувається у процесі активної взаємодії дитини з соціальним середовищем» [9, с. 27].

Отже, ефективність формування вмінь спілкування з однолітками у дітей старшого дошкільного віку значною мірою залежить від творчого підходу педагога до організації освітнього процесу. Поєднання ігрової діяльності, інтерактивних методів навчання та емоційно сприятливого середовища забезпечує розвиток комунікативної компетентності та сприяє гармонійному входженню дитини в соціум.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Київ, 2021. 37 с.

2. Крутій К. Л. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Запоріжжя: ЛІПС, 2005. 256 с.
3. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання. Київ: Либідь, 2003. 280 с.
4. Гавриш Н. В. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Київ: Слово, 2010. 320 с.
5. Піроженко Т. О. Ігрова діяльність дошкільника. Київ: Генеза, 2016. 208 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
7. Коновалець С. В. Розвиток емоційної сфери дошкільників. Київ: Освіта, 2018. 120 .
8. Шикиринська О., Петришина Т. Особливості науково-методичного забезпечення у закладах дошкільної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. 2023.* Вінниця : ТОВ «Друк плюс». Випуск 69. С. 100-107.
9. Науменко М. Формування комунікативної компетентності дітей шостого року життя: критерії, показники та рівні. *Acta Paedagogica Volyniense*s. 2025. № 5. С. 26–32.

ТВОРЧИЙ ПІДХІД У ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Оксана Лісовець, доктор філософії в галузі освіти/педагогіки (PhD), доцент,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя (Україна)

A CREATIVE APPROACH AS A PREREQUISITE FOR PATRIOTIC EDUCATION OF SENIOR PRESCHOOL CHILDREN IN THE CONTEXT OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

**Lisovets Oksana, doctor of Philosophy in the field of education/pedagogy, (PhD),
Associate Professor of Preschool Education
Nizhyn Mykola Gogol State University**

Анотація. *У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми використання творчого підходу як передумови патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку. Розкрито сутність понять «творчий підхід» і «патріотичне виховання», проаналізовано праці сучасних науковців щодо формування патріотичних почуттів у дітей дошкільного віку. Обґрунтовано значення творчих методів (ігрових, мистецьких, інтерактивних) у формуванні національної свідомості дошкільників. Визначено педагогічні умови ефективного використання творчого підходу в освітньому процесі закладу дошкільної освіти.*

Ключові слова: *творчий підхід, патріотичне виховання, дошкільники, заклад дошкільної освіти, національна свідомість, творчість.*

Abstract. *The article presents a theoretical and methodological analysis of the problem of applying a creative approach as a prerequisite for the patriotic education of senior preschool children. The essence of the concepts of "creative approach" and "patriotic education" is clarified, and the works of contemporary scholars on the formation of patriotic feelings in preschool children are analyzed. The significance of creative methods (play-based, artistic, and interactive) in the development of national consciousness among preschoolers is substantiated. The pedagogical conditions for the effective implementation of a creative approach in the educational process of preschool education institutions are identified.*

Keywords: *creative approach, patriotic education, preschool children, preschool education institution, national consciousness, creativity.*

На сучасному етапі розвитку України актуалізується проблема виховання патріотизму